

Sanayide çarklar durma noktasında

Ekonominin temel göstergelerindeki bozulma katlanarak artıyor. İşsizlik yeniden çift hanelere yükseldi, cari açık rekor kırdı. İnşaat maliyetleri katlandı, sanayi üretiminde pandemiden beri en büyük düşüş yaşandı

Havva GÜMÜŞKAYA

İKTİDARIN 'Türkiye Ekonomi Modeli' adı altında uygulamaya koyduğu politikalar her alanda iflas etti. Sanayi üretiminin azalması, iflas eden modelin son ekonomik verisi oldu. Önceki gün açıklanan cari açık ve işsizlik rakamlarına sanayideki düşüş de eklenince ekonominin tüm alanlarda fren tutmadığı bir kez daha görüldü. Deprem nedeniyle sanayi üretiminde ortaya çıkacağı beklenen gerileme beklentilerin çok üzerine çıktı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Şubat ayına ilişkin sanayi üretim verilerini açıkladı. Buna göre sanayi üretimi Şubat ayında bir önceki aya göre yüzde 6, yıllık bazda ise yüzde 8,2 azaldı. Yıllık düşüş pandeminin etkilerinin en yoğun yaşandığı Mayıs 2020'den beri en büyük düşüş olarak kayıtlara geçti. Sanayi üretimi 'madencilik ve taş ocaklığı', 'imalat', 'elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme' üretimi olarak 3 alt kolda hesaplandı. Buna göre madencilik ve taş ocağı endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 18,2, imalat

sanayi sektörü endeksi yüzde 8,2 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 4,5 azaldı.

Yayımlanan bültende deprem etkisine vurgu yapılarak, "Ülkemizin yaşamış olduğu deprem felaketinden etkilenen illerde mücbir sebep ilan edilmiş ve beyannameler ertelenmiş, bu illerden derlenen anketlerden yüzde 67 oranında cevap alınabilmiştir. Bu nedenle, 2023 Şubat ayına ilişkin hesaplamalarda eksik gözlemler için e-fatura, e-arşiv fatura verileri gibi alternatif veri kaynakları ve istatistiksel yöntemler kullanılarak tahmin yapılmıştır" olarak belirtildi.

Sanayi üretiminin öncü göstergesi olan **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) Şubat raporunda imalat sektörü faaliyetlerinin depremden olumsuz etkilendiğine işaret etmişti. Depreme bağlı olarak bazı firmalarda operasyonların durması üretimde düşüşe yol açarken bu durum yeni siparişlere de yansdı. Benzer şekilde tedarik zincirinde de aksamalar yaşandı.

Depo Photos

İnşaat maliyetleri katlandı

TÜİK'in dün açıkladığı İnşaat Maliyet Endeksi, aylık artış seviyesinin iki yıldır sürdüğünü ve maliyetlerin katlanarak attığını ortaya koydu. İnşaat maliyet endeksi, Şubat ayında bir önceki aya göre yüzde 2,08, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 72,37 arttı. Bir önceki aya göre malzeme endeksi yüzde 3,43 arttı, işçilik endeksi yüzde 1,20 azaldı. Ayrıca bir önceki yılın aynı ayına göre malzeme endeksi yüzde 62,52, işçilik endeksi yüzde 103,99 arttı. Bina inşaatı maliyet endeksi, aylık yüzde 2,43, bir önceki

yılın aynı ayına göre yüzde 73,73 arttı. Bir önceki aya göre malzeme endeksi yüzde 4,02 arttı, işçilik endeksi yüzde 1,32 azaldı. Ayrıca bir önceki yılın aynı ayına göre malzeme endeksi yüzde 63,88, işçilik endeksi yüzde 104,10 arttı. Bina dışı yapılar için maliyet endeksi, aylık yüzde 0,94, yıllık yüzde 67,94 arttı. Bir önceki aya göre malzeme endeksi yüzde 1,54 arttı, işçilik endeksi yüzde 0,74 azaldı. Ayrıca bir önceki yılın aynı ayına göre malzeme endeksi yüzde 58,24, işçilik endeksi yüzde 103,59 arttı.

İSO Türkiye İhracat İklimi Endeksi martta 52,6'ya yükseldi

■ Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi**, martta 52,6'ya yükseldi.

İSO'dan yapılan açıklamaya göre, Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin Mart 2023 dönemi sonuçları açıklandı. Endekste eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşmeye, 50'nin altındaki değerler ise bozulmaya işaret ederken, şubatta 51,7 olan endeks, mart ayında üst üste ikinci ay artarak 52,6 seviyesinde gerçekleşti. Bu veri, ihracat ikliminde Mayıs 2022'den bu yana en belirgin güçlenmeye işaret ederken, ihracatçıların talep koşullarının daha güçlü bir şekilde iyileşmesi, ana pazarlardaki toparlanmaların hız kazanmasından kaynaklandı.

Türk imalat **sanayi** ihracatındaki payı yaklaşık yüzde 15 düzeyinde olan iki ekonomiden Almanya'da üretim üst üste ikinci ay arttı ve söz konusu artış son 10 ayın en yüksek oranında gerçekleşti.

Diğer ülke ABD'de ise ekonomik aktivite son dokuz ayın en yüksek artışını kaydetti. Diğer Avrupa ülkeleri incelendiğinde, Fransa, İtalya, İspanya ve Yunanistan'da büyümenin mart ayında ivme kazandığı görüldü. Buna karşılık, Birleşik Krallık ve İrlanda'da ekonomik aktivitedeki artış hız keserken Hollanda, Avusturya, Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nde ise imalat **sanayi** üretimi düşüş kaydetti.

İlk çeyreğin sonunda Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan, petrol dışı ekonomik aktivitede güçlü artışlar kaydetmeyi sürdürürken Katar'da da büyüme hızlandı. Mısır ve Lübnan'da üretimin azalmaya devam etmesi, Orta Doğu'daki görece olumsuz gelişmeler olarak dikkati çekti. Ancak söz konusu düşüşler sırasıyla beş ve yedi ayın en ilimli düzeylerinde gerçekleşti.

Yılın başlarında salgına yönelik kısıtlamaların gevşetilmesiyle birlikte Çin ekonomisinde gözlenen toparlanma, mart ayında da devam etti ve üretim geçen yılın haziran ayından bu yana en yüksek oranda arttı. Benzer şekilde, Rusya'daki büyüme iki buçuk yılı aşkın bir dönemin en yüksek hızında gerçekleşti. BRIC ekonomileri için olumlu geçen mart ayında Hindistan ekonomik aktivitede yine güçlü bir genişleme kaydederken, Brezilya ise son beş ayda ilk kez büyümeye geçti.

Nijerya'da nakit krizi ekonomik aktivite üzerinde ciddi bir etki yaratmaya devam etti. Şubatta olduğu gibi mart ayında da üretimdeki düşüş, anket kapsamında takip edilen ülkeler içerisinde açık ara en yüksek hızda gerçekleşti.

Açıklamada görüşlerine yer verilen S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, şunları kaydetti: "Küresel talepteki toparlanmanın hızlanma sinyalleri vermesiyle birlikte Türk imalatçılarının ihracat ikliminde yaklaşık bir yıla yakın dönemin en belirgin iyileşmesi gerçekleşti. Avrupa'nın imalat sektöründe devam eden zayıflıklara rağmen en büyük 10 ihracat pazarının sekizinde üretim mart ayında artış kaydetti. Bu gelişmeler, firmaların önümüzdeki aylarda üzerine inşa edilebilecek sağlam bir temel üzerinde ikinci çeyreğe başladığına işaret ediyor."

Mert Can
DUMAN

mertcan.duman@gmail.com

ÜRETİMDE SARSINTI

İki koca ay geçti, bir sabah uyanığımızda gerçekten de dünyanın başımıza yıkıldığını öğrenmemizin üzerinden. İki koca ay geçti, başkasının acısıyla yüreğimiz kavrulalı, ateşi sönsünce de kora dönüşüp de içimizi yakmaya devam edeli. Toplumsal etkilerini hayli uzun bir dönemde yaşamaya devam edeceğimiz Kahramanmaraş ve Hatay depremlerinin ekonomik etkilerini ise görmeye başladık. Milli gelirimizin %9,8'ini oluşturan 11 ilimizde etkilerini derinden hissettığımız depremlerin ihracata ve üretime etkileri de derinden oluyor.

Üretimden başlayalım. 11 ilimizde etkilerini hissettığımız depremler, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının hasar tespit çalışmalarına göre yaklaşık 221 milyar TL'lik bir zarara sebep olurken deprem bölgesinde toplamda bin 400'ü aşkın üretim tesisinin yıkılmasına, 3 bini aşkın üretim tesisinin ise ağır hasarı duruma gelmesine sebep oldu. Hiç şüphe yok ki fiziki kaybımızdan ziyade can kayıplarımız yüreğimizi dağladı. Deprem bölgesinde istihdam edilen iş gücünde ise büyük kayıbmız söz konusu. Öyle ki deprem öncesinde yaklaşık 1,4 milyon kişilik iş gücünde vefat eden, yaralanan ve göç eden emekçilerimiz değerlendirdiğimizde işbaşına geri dönüş oranı %73 oldu. Maalesef bu oran, depremlerin merkez üsleri Hatay ve Kahramanmaraş'ta %30-50 bandına geriliyor.

Üretim tesislerindeki yırım ve iş gücündeki kayıbmızın sonuçlarını Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) dün açıkladığı verilerde görüyoruz. TÜİK'in verilerine göre depremin yaşandığı Şubat ayında sanayi üretimimiz yıllık bazda %8,2 azalırken bu azalışın Covid-19 salgınından bu yana yaşanan en derin yavaşlama olduğu dikkat çekti. Ancak şu noktanın da altını çizmek gerekir, üretimimizdeki yavaşlama hiç şüphe yok ki yaşadığımız bu büyük felaket ile hız kazandı. Ancak üretim tarafındaki koşulların son dönemde zorlaştığı da bir gerçek. **İstanbul Sanayi Odası** yaptığı Satın Alma Yönelimleri Endeksi (PMI) değerleri çalışmasına göre Şubat ayına kadar 15 ayda düşüş gösterecek üretimin genel durumundaki zayıflamaya işaret etti. Ancak Mart ayıyla beraber deprem bölgesi başta olmak üzere üretimdeki aksaklıkların yeniden üretime dönmeyle başlamasıyla sektörde görece olumlu bir rüzgâr esmeye başladı.

Bir de ihracat tarafına bakalım. Depremlerden etkilenen 11 ilimizin 2022 yılı sonu itibarıyla ihracatımızdaki payı %8,63 olarak gerçekleşmişti. Ticaret Bakanlığının verilerine göre Şubat ayında aylık ihracatımız bir önceki yılın aynı ayına göre %6,4 gerilerken yıllık ihracatımızda da ivme kaybı gözlemlenmişti. Yine üretimde olduğu gibi ihracatta da toparlanmanın başlamasıyla birlikte Mart ayında ihracatımız Şubat ayına kıyasla daha olumlu geldi. Mart ayında ihracatımız %4,4 oranında artarken yılın ilk çeyreğindeki ihracat artışı ise bir önceki yılın aynı ayına göre %2,5 seviyesinde gerçekleşti.

Felaketin büyüklüğü ortada. Geri dönüşün zaman alacağı da... Hiç şüphesiz bu dönemde hepimize büyük görev düşüyor. Başta ilgili birçok kurum ve kuruluşun işbirliğiyle yaşadığımız bu büyük felaketin yaralarını hep birlikte sarmak, bundan daha da önemlisi yeni felaketlere daha bugünden hazırlanarak daha büyük kayıpların önüne o kayıplar yaşamadan geçmek için çalışmalarımızı durmaksızın sürdürmeliyiz. Sağlıklı ve güzel bir hafta dileklerimle...

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi** Mart'ta üst üste ikinci ay artarak 52,6 seviyesinde gerçekleşti. Bu veri, ihracat ikliminde Mayıs 2022'den bu yana en belirgin güçlenmeye işaret etti

İhracat iklimi endeksi Mayıs 2022'den beri en yüksek seviyede

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **Istanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin Mart 2023 dönemi sonuçları açıklandı. Endekste eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşmeye, 50'nin altındaki değerler ise bozulmaya işaret ediyor.

Şubat'ta 51,7 olan **Istanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, mart ayında üst üste ikinci ay artarak 52,6 seviyesinde gerçekleşti. Bu veri, ihracat ikliminde Mayıs 2022'den bu yana en belirgin güçlenmeye işaret etti. İhracatçıların talep koşullarının daha güçlü bir şekilde iyileşmesi, ana pazarlardaki toparlanmaların hız kazanmasından kaynaklandı.

İki büyük ekonomi Almanya ve ABD'de yüksek artış

Türk imalat **sanayi** ihracatındaki payı yaklaşık yüzde 15 düzeyinde olan iki ekonomiden Almanya'da üretim üst üste ikinci ay arttı ve söz konusu artış son 10 ayın en yüksek oranında gerçekleşti.

Diğer ülke ABD'de ise ekonomik aktivite son dokuz ayın en yüksek artışını kaydetti. Diğer Avrupa ülkeleri incelendiğinde, Fransa, İtalya, İspanya ve Yunanistan'da büyümenin mart ayında ivme kazandığı görüldü. Buna karşılık, Birleşik Krallık ve İrlanda'da ekonomik aktivitedeki artış hız keserken Hollanda, Avusturya, Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nde ise imalat **sanayi** üretimi düşüş kaydetti.

BAE ve S.Arabistan'da artış sürüyor, Çin'de toparlanmaya devam

İlk çeyreğin sonunda Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan, petrol dışı ekonomik aktivitede güçlü artışlar kaydetmeyi sürdü-

rürken Katar'da da büyüme hızlandı. Mısır ve Lübnan'da üretimin azalmaya devam etmesi, Orta Doğu'daki görece olumsuz gelişmeler olarak dikkat çekti. Ancak söz konusu düşüşler sırasıyla-beş ve yedi ayın en ılımlı düzeylerinde gerçekleşti. Yılın başlarında salgına yönelik kısıtlamaların gevşetilmesiyle birlikte Çin ekonomisinde gözlenen toparlanma, mart ayında da devam etti ve üretim geçen yılın haziran ayından bu yana en yüksek oranda arttı. Benzer şekilde, Rusya'daki büyüme iki buçuk yılın aşkın bir dönemin en yüksek hızında gerçekleşti. BRIC ekonomileri için olumlu geçen mart ayında Hindistan ekonomik aktivitede yine

güçlü bir genişleme kaydederken, Brezilya ise son beş ayda ilk kez büyümeye geçti.

Nijerya'da nakit krizi ekonomik aktivite üzerinde ciddi bir etki yaratmaya devam etti. Şubatta olduğu gibi mart ayında da üretimdeki düşüş, anket kapsamında takip edilen ülkeler içerisinde açık ara en yüksek hızda gerçekleşti.

Istanbul Sanayi Odası Türkiye İhracat İklimi Endeksi hakkında değerlendirmede bulunan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, şunları söyledi:

"Küresel talepteki toparlanmanın hızlanma sinyalleri vermesiyle birlikte Türk imalatçıların ihracat ikliminde yaklaşık bir yıla yakın dönemin en belirgin iyileşmesi gerçekleşti.

Avrupa'nın imalat sektöründe devam eden zayıflıklara rağmen en büyük 10 ihracat pazarının sekizinde üretim mart ayında artış kaydetti. Bu gelişmeler, firmaların önümüzdeki aylarda üzerine inşa edilebilecek sağlam bir temel üzerinde ikinci çeyreğe başladığına işaret ediyor."